

Autonominen helmikuun manifesti

Suomalaisen yhteiskunnan alueellisia osaamistarpeita täyttävä ammattikorkeakoulutus on aika ajoin kiivaan keskustelun kohteena. Tulossa on korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen kolmas vaihe, jossa tehdään tulevaisuutta muovaavia linjauksia. Me ammattikorkeakoulujen rehtorit osallistumme tähän keskusteluun antamalla oman autonomisen manifestimme tänään 12.2.2010.

Me katsomme

Opetusministeriö on kehottanut ammattikorkeakouluja tekemään tämän kevään aikana rohkeita esityksiä korkeakoulujen yhdistämiseksi ja toimipisteverkoston karsimiseksi. Ammattikorkeakoulujen määrää halutaan vähentää 25:stä 18 ammattikorkeakouluun. Maan eri alueiden kesken halutaan tehdä työnjakoa, jossa maakuntien koulutustarjontaa supistetaan keskittämällä toimintaa harvempiin ja suurempiin toimintayksiköihin.

Me ammattikorkeakoulujen rehtorit katsomme, että yksinomaan korkeakoulujen määrään tai kokoon tuijottaminen johtaa helposti keinotekoisiiin pakkoratkaisuihin, jotka luovat vain hallinnollisia himmeleitä. Niillä ei ole todellista merkitystä korkeatasoisen koulutuksen eikä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan kehittämisessä. Kansainvälisesti on lukuisia esimerkkejä siitä, että osa korkeakoulufuusioista on epäonnistunut. Yleisesti ottaen pelkästään pyrkimys suurempaan yksikkökokoon ei ole riittävä edellytys onnistuneelle yhteenliittymälle.

Me muistutamme

Tänä talvena käydyssä korkeakoulupoliittisessa keskustelussa on annettu ymmärtää, että ammattikorkeakouluverkko olisi jotenkin kokonaan perkaamatta ja että nyt olisi todellisen toiminnan paikka. Tosiasiassa evoluution omainen, merkittävä rakenteellinen kehittäminen on ollut käynnissä jo useamman vuoden ajan.

Me muistutamme, että ammattikorkeakouluilla on valmiudet edetä jo viisi vuotta sitten käynnistyneessä rakenteellisen kehittämisen prosessissa, jossa tähän mennessä on toteutettu neljä isoa fuusiota. Niiden tuloksena ovat syntyneet Haaga-Helia, Metropolia, Novia ja Tampereen ammattikorkeakoulu.

Lisäksi ammattikorkeakoulujen toimipisteitä on vuosina 2007 - 2010 lakkautettu yli 30. Tälläkin hetkellä valmisteilla on 13 toimipisteen lakkautus eli kaiken kaikkiaan vähennys tulee olemaan 43 toimipistettä. Näiden lisäksi koulutusohjelmien vähennyksiä on toteutettu kokonaan lakkauttamalla, keskittämällä saman ammattikorkeakoulun sisällä tai siirtämällä ammattikorkeakoulusta toiseen lähes 60 leikkausta.

Me toteamme

Viime vuonna yliopistoissa aloitti 19 640 opiskelijaa. Ammattikorkeakouluissa aloitti 32 590 opiskelijaa opintonsa.

Me toteamme, että koulutustehtävässään ammattikorkeakoulut ovat perusosaajien tuottajia ja yhteiskunnan keskeisten perustoimintojen ylläpitäjiä. Ilman riittävän monipuolista alueellista koulutustarjontaa sairaanhoitajien, sosiaalialan ammattilaisten, insinöörien, tradenomien, restonomien ja muiden tärkeiden ammattilaisten saatavuus maan kaikissa osissa ei tulevaisuudessa toteudu. Me syvennämme heidän osaamistaan työelämälähtöisellä, työelämän kehittämiseen liittyvällä ylemmällä ammattikorkeakoulututkinnolla.

Me ihmettelemme

Ammattikorkeakoulujen palvelutoiminnalla on merkitystä erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten kasvussa ja kansainvälistymisessä. Lisäksi koko Suomen tutkimusvolyyminä 70 pro-

senttia tehdään yrityksissä, joiden tätä toimintaa hoitavasta henkilöstöstä 53 prosenttia on saanut bachelor-tason tai sitä alemman koulutuksen. Suomen tutkimus- ja kehitystoiminnasta vähintäänkin siis kolmannes on tosiasiaa alemman korkeakoulututkinnon tai esimerkiksi ns. opistoinsinööritutkinnon suorittaneiden tekemää. Ammattikorkeakoulujen rooli tämän henkilöstön kouluttamisessa on aivan elintärkeä.

Ammattikorkeakoulut ovat merkittäviä toimijoita omien alueidensa elinkeinoelämän ja julkisen sektorin toimialarakenteen muutoksessa. Ne ovat keskeinen osa alueellista innovaatiojärjestelmää, kuten Suomen innovaatiojärjestelmän kansainvälisessä arvioinnissa todetaan.

Me ihmettelemme, kuinka hitaasti kasvatetaan ylempien ammattikorkeakoulututkintojen volyymejä tilanteessa, jossa yli kolmannes Suomen tutkimuspanostuksesta lepää alemman korkeakoulututkinnon suorittaneiden varassa.

Tiede- ja ammattikorkeakoulujen tehtävä on erilainen. Siksi rakenteellisessa kehittämisessä on tunnistettava niiden molempien luonne. Yliopistojen tulee kyetä tekemään vahvaa perustutkimusta ja menestyä siinä kansainvälisesti - aivan kuten Suomen Akatemia tuore arviointi painottaa. Ammattikorkeakoulujen tehtävänä sen sijaan on toimia keskeisenä osana alueellista koulutus- ja innovaatiojärjestelmää. Silläkin alueella lokaali on globaalia.

Me edellytämme

Muutamilla alueilla pienehköt yliopistot ja alueen ammattikorkeakoulut ovat liittoutumassa keskenään ja muodostamassa toiminnallisia kokonaisuuksia.

Me edellytämme, että valtiovallan tulisi lainsäädännöllisesti mahdollistaa uudentyypisten aluekorkeakoulujen syntyminen. Näissä aluekorkeakouluissa olisi yliopistoyksikkö ja ammattikorkeakouluyksikkö. Erilainen tutkintorakenne on mahdollista säilyttää, vaikka kokonaisuuteen tulisi yhtenäinen hallinnollinen ohjaus. Tämä mahdollistaisi tiede- ja ammattikorkeakoulujen vahvemman liittoutumisen ja/tai yhdistymisen esimerkiksi Lappeenrannan ja Vaasan alueilla sekä Lapissa.

Pienen kansakunnan tulisi korkeakoulupolitiikassaan edetä kohti erilaistuvaa ja monia eri tarpeita varten eriytyvää korkeakoululaitosta. Siksi ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteiset hallinnolliset liittoumat tulisi mahdollistaa sellaisilla alueilla, joissa resurssien yhdistäminen on tarkoituksenmukaista ja luo taloudellista ja toiminnallista hyötyä.

Samalla tulisi arvioida mahdollisuus muodostaa samanlaisia, vahvoja aluekorkeakouluja yliopistokeskuspaikkakunnille. Niissäkin toimisi ammattikorkeakouluyksikkö ja yliopistoyksikkö yhteisessä aluekorkeakoulussa. Molempien elinkelpoisuudesta tulisi huolehtia, koska ne ovat alueen kehitykselle oleellisen tärkeitä.

Samalla ammattikorkeakoulujen nykyinen kunta- ja valtiorahoitus tulisi muuttaa valtionrahoitukseksi ylläpitojärjestelmää muuttamatta niin, että uudenlaiset, järkevät koalitiot korkeakoulujen kesken mahdollistuisivat.

Me sitoudumme

Me sitoudumme kouluttamaan yhteiskunnalle keskeisiä perusosaajia ja tuottamaan heidän osaamisensa jatkuvan päivittämisen sekä sitoudumme palvelemaan alueiden työ- ja elinkeinoelämää.

Me sitoudumme edelleen tehostamaan ammattikorkeakoulujen keskinäistä yhteistyötä ja toteuttamaan yhdistymisiä silloin, kun näillä uusilla rakenteilla luodaan selkeää lisäarvoa.

Me sitoudumme kehittämään aluekorkeakoulukokonaisuuksia yhteistyössä yliopistojen ja yliopistokeskusten kanssa.

Me sitoudumme jatkamaan koulutusohjelmien koordinoitua ja perusteltua yksikköraakenteen järjeistämistä.

Me sitoudumme edistämään edelleen työnjakoa ja yhteistyötä kuitenkin siten, että mitään aluetta ei näivetetä.